



definitieve teksten **vrijheidscongres**

open **vld**

inhoudstafel.

Vrijheid & vooruitgang in de nieuwe tijd 3

- 1** | Vrijheid! Want het is j ouw leven. 5
- 2** | In de open samenleving. 5
- 3** | Minder overheid. Moderner en beter. 7
- 4** | Je krijgt extra netto. Door lagere belastingen. 8
- 5** | Je bepaalt zelf wanneer, hoe lang en hoe veel je werkt. 9
- 6** | Jij verdient een goed leven! 10
- 7** | Een vrije en veilige Europese Unie. 11
- 8** | Op een blauwe planeet. 13

vrijheid & vooruitgang in de nieuwe tijd.

De oude wereld brokkelt af, de nieuwe wordt geboren.

En wij zitten er middenin.

We leven op een scharniermoment tussen twee tijden, vaak gewrongen tussen angst en enthousiasme.

Als alles tegelijk verandert, slaan onrust en onzekerheid toe en zetten heel wat mensen instinctief de hakken in het zand.

Extremisme en populisme langs rechts en links steken opnieuw de kop op. Regelneven en doemdenkers voeden gretig de onzekerheid. Betutteling vierhoogtij. Autoritaire leiders en religieuze fanatici zetten mensen tegen elkaar op. Ze spelen in op de onrust en leggen zo tegelijk hun eigen agenda op van angst en controle, desnoods met dwang of terreur.

Het is genoeg geweest.

Het is tijd om het tij te keren en opnieuw te kiezen voor vrijheid en vooruitgang. Voor optimisme, openheid en vertrouwen.

Wij nemen ons leven en onze toekomst opnieuw in eigen handen.

We hebben een visie om de toekomst vorm te geven.

Een visie die vertrekt vanuit de vrije mens.

Vrijheid is de basis voor vooruitgang en de beste garantie op vrede. Vrijheid

is onlosmakelijk verbonden met verantwoordelijkheid. Met openheid. En met optimisme.

Vrijheid is onze basiswaarde.

Het is een recht en een opdracht voor elk individu dat iets van het leven wil maken. Vrije mensen bouwen samen aan een betere toekomst. In deze nieuwe tijd gaan wij op zoek naar nieuwe vrijheid.

Vooruitgang is ons doel.

Wij leggen ons niet neer bij het status-quo. Wij denken na over wat kan zijn. Over kansen en mogelijkheden. Over welke samenleving we willen. Over hoe we van verandering verbetering kunnen maken en wat we kunnen doen om dat voor iederéén mogelijk te maken.

Verantwoordelijkheid is onze opdracht.

Wij willen vrij zijn en vooruitgaan, zonder een ander te schaden. Dat is de basis van onze verantwoordelijkheid tegenover elkaar, tegenover mensen elders ter wereld en tegenover de planeet, vandaag en in de toekomst. Wij kiezen voor verantwoordelijkheid in plaats van betutteling. Voor principes in plaats van regeldrift. Voor geëngageerde burgers. We laten niemand achter. Het liberalisme zal sociaal zijn of zal niet zijn.

Optimisme is onze ingesteldheid.

Precies omdat we vertrouwen in vrije mensen, zijn we vooruitgangsoptimisten. Vrije burgers kunnen de grootste

uitdaging aan. Mensen wereldwijd willen doorgaans hetzelfde: hun eigen leven leiden en hun eigen bestaan en dat van hun geliefden zo goed mogelijk maken. Als je mensen ruimte geeft, zullen ze daar hard aan werken. Zo dragen ze stukje bij beetje ook bij aan de steeds grotere kennis en welstand die we als mensheid ter beschikking hebben. Het verhaal van de vrijheid is een optimistisch verhaal. Als mensen de vrijheid krijgen om hun eigen omstandigheden te verbeteren, helpen ze ook de wereld beter maken.

Open is onze blik op onszelf en de wereld.

In onzekere tijden dreigt het gevaar van geslotenheid en protectionisme. Van uitsluiten en terugplooiën op onszelf. Wij kiezen meer dan ooit voor de open samenleving, economisch en maatschappelijk. We koesteren onze buurt, onze stad of regio maar begrijpen dat we de problemen vandaag nooit alleen oplossen. Samenwerken is de opdracht. Met elkaar. In Europa. En zelfs wereldwijd.

Aan de hand van deze vijf uitgangspunten maken we een afspraak met de toekomst.

We doen dat offensief.

Overtuigd en overtuigend.

Gedurfd en vooruitstrevend.

“

shakespeare, cymbeline

**and meet the time
as it seeks us.**

Expliciet en verbindend.

We leggen de lat hoog en bepalen samen waar we binnen pakweg tien jaar willen staan.

Zo willen we optimistisch naar de toekomst te kijken.

We grijpen de kans om onze dromen te realiseren. En we houden het been stijf als anderen ons ideaal in de weg staan. Met de kracht van onze overtuiging gaan we het engagement aan.

Voor vrijheid en vooruitgang in deze nieuwe tijd.

1 | Vrijheid! Want het is j ouw leven.

In een liberale democratie heeft elke burger een fundamenteel recht op zelfbeschikking. Individuele vrijheid is het uitgangspunt voor de organisatie van onze diverse samenleving in deze nieuwe tijd. Elke mens heeft het recht om eigen keuzes te maken, voor zover hij of zij geen schade toebrengt aan anderen.

ZELFBESCHIKKING ALS FUNDAMENTEEL RECHT

Ieder mens heeft een fundamenteel recht op zelfbeschikking. Het is jouw leven en dus beslis je ook zelf over alle aspecten ervan. Het recht op zelfbeschikking voor elke burger wordt het eerste artikel van de Grondwet.

MEESTER OVER HET EIGEN LICHAAM

We versterken de liberale abortuswetgeving door abortus uit het strafwetboek te halen. Daarnaast werken we verder aan een wettelijk kader voor een discrete bevalling.

Mensen hebben ook het recht om euthanasie te vragen in het geval van ‘verworven wilsonbekwaamheid’,

waaronder dementie. Daarom breiden we de mogelijkheid uit om dit door middel van een wilsverklaring aan te vragen, zonder beperking in tijd.

We werken een wettelijk kader rond ‘het voltooide leven’ uit, zodat ook iemand die niet in medisch opzicht lijdt, maar een uitdrukkelijk, onafhankelijk, vrijwillig en duurzaam verzoek tot stervenshulp indient, waardig en zorgvuldig kan begeleid worden.

Mensen zijn eigenaar van en hebben medezeggenschap over hun eigen medische gegevens. Elke mens heeft recht op kennis van en beslissingsrecht over het eigen genoom. Essentieel hierbij is een informatieplicht die duidelijk en verstaanbaar de consequenties van beslissingen voor zichzelf en anderen toelicht.

VRIJE MENINGSUITING

Wij garanderen het recht op vrije meningsuiting. Vrijheid van meningsuiting vraagt ook respect en verantwoordelijkheid om correct met elkaar om te gaan. Meningingen zijn vrij.

ZELFBESCHIKKING IN DE DIGITALE TIJD

Jouw data blijven van jou, ze worden nooit alleen eigendom van een overheid of van bedrijven. Je hebt altijd op eenvoudige en gebruiksvriendelijke manier inzage in en medezeggenschap over jouw individuele gegevens. Iedereen moet kunnen nagaan wat er met zijn of haar persoonlijke informatie gebeurt. Je gegevens mogen gebruikt worden als je voorafgaand geïnformeerd werd en toestemming gaf. In een digitale wereld heeft iedereen ook het recht om vergeten te worden. Je hebt zelf een grote verantwoordelijkheid voor wat je deelt. Daar maken we mensen bewust van door privacy-educatie.

Privacy is een fundamenteel recht, maar het is niet absoluut. Afwegingen

en aanpassingen in het kader van veiligheid of het algemeen belang gebeuren steeds proportioneel, tijdelijk en op basis van democratische controle. We treden krachtig op tegen schendingen van de privacy, zowel door overheden als door private bedrijven of individuen.

EIGENDOM

Liberalisme en privaat eigendomsrecht zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Mensen hebben recht op een eigen thuis. We respecteren steeds het eigendomsrecht van mensen. Aantasting van het eigendomsrecht blijft de uitzondering en kan enkel in het kader van het algemeen belang als de overheid motiveert en eigenaars minstens volwaardig compenseert.

2 | In de open samenleving.

Onze samenleving en steden in het bijzonder worden meer divers. Liberalen willen van deze nieuwe realiteit een succes maken voor alle mensen. Dat kan alleen maar als we de basisprincipes van de Verlichting verdedigen. Tegelijk maken we werk van een inclusieve maatschappij, waar vrije mensen met en niet naast elkaar leven.

ELKE MENS IS UNIEK

Ons uitgangspunt in alle situaties is het individu en niet de groep of de samenlevingsvorm.

Ieder mens is uniek. We wijzen het identitaire denken, dat mensen reduceert tot één identiteit, af. De identiteit van mensen is gelaagd. Iedereen bepaalt zelf zijn of haar eigen identiteit. Je kan hier zijn wie je wil, zeggen wat je wil, worden wat je wil.

Omdat elke mens gelijkwaardig is, strijden we tegen iedere vorm van dis-

criminatie of uitsluiting op basis van gender, afkomst, leeftijd, seksuele geaardheid, handicap, levensbeschouwing of welke andere grond dan ook.

Regelgeving maken we met het individu als uitgangspunt. Mensen kiezen zelf met wie, hoe lang en op welke manier ze samenleven of niet en of ze kinderen krijgen of niet. Regelgeving is er om een kader te scheppen voor die keuzes, niet om samenlevingsvormen te promoten of op te dringen. We maken regelgeving zoveel mogelijk leefvormneutraal.

We schrappen de geslachtsverwijzing op officiële documenten waar dit mogelijk is.

We creëren een wettelijk kader rond draagmoederschap. In het kader van nieuwe samenlevingsvormen herijken we het familierecht en maken we meervoudig ouderschap, waarbij een kind juridisch meer dan twee ouders kan hebben, mogelijk. We maken het afstammingsrecht genderneutraal.

SAMENLEVEN BEVORDEREN

We kiezen voor een open en inclusieve samenleving, waar mensen met elkaar en niet naast elkaar leven. Daarom voeren we een beleid dat integratie bevordert, op basis van rechten en plichten.

We stimuleren actief vernieuwing en diversiteit bij mandatarissen in onze liberale beweging, zodat zij een representatief staal van de samenleving vormen.

De overheid stelt zich neutraal op. Ze is open tegenover elke burger en bevoordeelt of benadeelt geen enkele burger tegenover een andere.

DE SECULIERE SAMENLEVING VERDEDIGEN

We leven in een seculiere samenleving. Religie en levensbeschouwing zijn

een aangelegenheid van het individu, niet van de overheid.

Iedereen is vrij om gelovig of niet gelovig te zijn. Om van levensbeschouwing te veranderen of uit het geloof te stappen. Iedereen is ook vrij om zijn of haar geloof of levensbeschouwing te belijden. Die vrijheid stopt zodra de fundamentele rechten en vrijheden van een ander geschaad worden.

De overheid financiert geen enkele religie of levensbeschouwing. Private financiering van religies moet transparant zijn.

Onze manier van samenleven is gebaseerd op universele seculiere waarden. We verankeren de scheiding van kerk en staat in de Grondwet en brengen ze in de praktijk.

OVER DE VERLICHTINGSWAARDEN VALT NIET TE ONDERHANDELEN, TRADITIES KUNNEN VERANDEREN

In een diverse samenleving moeten we duidelijk de fundamentele waarden benoemen en verdedigen waarop onze samenleving stoelt: de individuele vrijheid, scheiding tussen kerk en staat, de gelijkheid van man en vrouw, de vrijheid van meningsuiting, democratische besluitvorming, de rechtstaat en de voorrang van de wet op religieuze regels. Ze maken immers het samenleven in diversiteit mogelijk en garanderen tegelijk de vrijheid van elk van ons om het eigen leven zelf vorm te geven. Ieders keuze, kansen en vrijheden mogen niet anders zijn omwille van geslacht, afkomst, seksuele geaardheid, handicap, religie of levensbeschouwing.

We maken een onderscheid tussen fundamentele waarden enerzijds en tradities en gewoonten anderzijds. Over de eerste valt niet te onderhandelen, over de andere staan we steeds open voor dialoog en gaan we op een redelijke manier om met vragen to

aanpassing, waarbij vrijheid en openheid steeds onze leidraden zijn.

EEN CORRECT EN MENSELIJK MIGRATIEBELEID

We gaan uit van een fundamenteel positieve kijk op migratie. Maatschappijvormen die een open samenleving en migratie omarmen zijn welvarender, innovatiever en creatiever dan gesloten modellen. Migratie is een verhaal van mensen op zoek naar vrijheid. Migratie is van alle tijden. We gaan er uiteraard verstandig mee om, want geen enkel land kan de toevloed van de hele wereld aan. Een verstandig migratiebeleid benut ook de voordelen van migratie volop.

Onze buitengrenzen zijn de grenzen van de Europese Unie. Deze kunnen dan ook enkel op Europees niveau effectief beschermd worden. Daarom versterken we de buitengrenzen samen met alle andere lidstaten. We organiseren een dubbele toegangspoort tot Europa en halen het migratiebeleid uit de greep van mensensmokkelaars en andere criminelen. De eerste toegangspoort is de poort waarmee we onze internationale engagementen, waaronder die van de Conventie van Genève, nakomen. Het is de spiegel van onze eigen waarden. De toegang loopt via éénzelfde Europese asielprocedure, in principe met opvang aan de buitengrens. Wie aan de voorwaarden voldoet, krijgt de status van vluchteling onder de Conventie van Genève of subsidiaire bescherming. De opvang van vluchtelingen gebeurt waar mogelijk wel in de eigen regio.

De tweede toegangspoort is die van economische migratie. We spreken af op welke manier en onder welke voorwaarden mensen legaal naar de Europese Unie kunnen komen. Zoals Canada en de VS met specifieke arbeidsvergunningen en op werkgelegenheid gebaseerde greencards werken, kiest de EU voor bluecards. Op die manier kunnen we talent aantrekken.

Om deze visie vorm te geven hebben we nood aan een Europees buitengrensbeleid en een sterke Europese Grens- en Kustwacht die zich hard opstelt tegenover mensenhandelaars, maar steeds correct en menselijk tegenover slachtoffers.

Een menselijk migratiebeleid betekent ook dat mensen op de vlucht op een menswaardige manier worden opgevangen. De aandacht voor minderjarige vluchtelingen en de vermiste minderjarigen in Europa moet prioritair zijn. Zij behoren tot de kwetsbaarste groep en hebben dan ook meer bescherming nodig.

Binnen de Europese Unie geldt vrij verkeer van personen en houden we de binnengrenzen open. Door duurzame vrijhandel en ontwikkelingssamenwerking geven we mensen de kans om een toekomst uit te bouwen. In conflictgebieden werken we actief samen met onze Europese en internationale partners aan oplossingen voor vrede en stabiliteit.

3 | Minder overheid. Modern en beter.

Wij geloven in de kracht van vrije mensen om zelf het heft in handen nemen. Het internet en de nieuwe digitale en technologische toepassingen maken een radicaal andere dienstverlening mogelijk. Het geeft ook de kans om burgers meer en beter bij de werking van de overheid te betrekken. Transparantie is het uitgangspunt. Omdat de combinatie van vele inzichten voor betere oplossingen zorgt, wordt burgerparticipatie vanzelfsprekend. De rol van de overheid verandert fundamenteel van actor naar partner. Een kleine, meewerkende digitale overheid heeft als opdracht meer mogelijk te maken.

**MINDER OVERHEID,
MAAR BETER**

Het uitgangspunt is steeds een slanke overheid met de best mogelijke dienstverlening naar de burger als klant. Dankzij de nieuwe technologie, wordt een sterke maar slanke overheid realiteit. Sterk omdat ze de spelregels bepaalt en afdwingt. Slank omdat ze minder opdrachten zelf uitvoert en meer vrij initiatief mogelijk maakt.

We brengen de overheidsuitgaven, over alle beleidsniveaus heen, terug tot onder 45% van het BBP. We brengen de begroting structureel in evenwicht en dringen de overheidsschuld terug. We gaan voor een grondige staatsvermindering op elk beleidsniveau. We houden elke overheidsactiviteit tegen het licht om te bepalen of het al dan niet om een kerntaak gaat die bovendien op een moderne en efficiënte manier wordt uitgevoerd. We zorgen voor een professioneel beheer van publiek eigendom.

Ook binnen de kerntaken van de overheid streven we steeds naar efficiëntie en effectiviteit. Overheidsactiviteiten worden systematisch onderworpen aan markttoetsen, met de beste prijs/kwaliteitsverhouding voor de burger als klant voor ogen.

Wat wel een kerntaak is, wordt op het meest efficiënte niveau georganiseerd. Hierbij is herfederaliseren niet langer een taboe en een te overwegen optie voor tal van beleidsdomeinen.

We verminderen het aantal overheidsinstellingen, onder andere door de Senaat en de provincies af te schaffen, het aantal intercommunales en door de overheid georganiseerde vzw's drastisch in te perken en de partijfinanciering te reduceren.

Brussel is een troef voor ons land. We zorgen er voor dat onze hoofdstad op een efficiënte en transparante manier bestuurd wordt. Dit kan door naar een echt stadsgewest te evolueren waarbij het beleidsmatig zwaartepunt bij het Brussels Hoofdstedelijk Gewest komt

te liggen en de gemeenten zoveel mogelijk dienen te fuseren. Er komt één politiezone voor Brussel.

De overheid heeft enkel een rol wanneer er een strategisch belang speelt, er sprake is van een natuurlijk monopolie, het om collectieve goederen gaat, of als er belangrijke maatschappelijke kosten of baten zijn die de markt niet kan opvangen.

We schaffen vaste benoemingen af, behalve voor de functies die onafhankelijkheid en een bijzondere bescherming tegen machtsmisbruik behoeven.

E-OVERHEID

Onze overheden worden digitale koplopers. We herdenken processen en dienstverlening radicaal en maken daarbij gebruik van nieuwe technologieën.

Een digitale overheid hanteert het principe van de unieke gegevensinzameling over alle overheidsniveaus heen. Gegevens die een overheid al heeft, vraagt ze geen tweede keer en bewaart ze veilig en met respect voor de privacy.

We herdenken overheidsprocessen fundamenteel en zetten betrouwbare nieuwe technologieën, zoals bijvoorbeeld blockchain, in en houden vast aan het principe van technologieneutraliteit.

Met als doel meer zeggenschap voor individuen en minder centraal aangedreven administratieve belemmeringen op het ontplooiën van individuele vrijheden. Als liberalen nemen we het voortouw om wettelijke beperkingen op te heffen die nieuwe technologieën, zoals blockchain-toepassingen, momenteel verhinderen.

Uitkeringen worden automatisch en via een digitale toepassing toegekend en uitgekeerd. Dat gebeurt efficiënt en performant door de overheid of de

private sector.

Burgers moeten van thuis uit alle aanvragen aan overheidsdiensten kunnen doen, via een geautomatiseerd en gebruiksvriendelijk systeem. Wachtrijen aan loketten zijn verleden tijd. Overheidsdiensten blijven uiteraard fysiek bereikbaar voor wie de kennis of de middelen niet heeft om zelf thuis digitaal te werken.

Justitie moet eindelijk mee op de kar van de digitalisering springen. Wanneer beide partijen akkoord gaan, moet een volledig digitale procedure steeds mogelijk zijn.

ALLEMAAL DIGITAAL

Alle burgers zijn digitaal mee. We dicht de digitale kloof en maken de nieuwe technologie inclusief. Iedereen krijgt de kans om zich digitaal te (her) scholen. Internet is op alle publieke plaatsen vrij beschikbaar. Net zoals voor andere basisvoorzieningen, is er voor internet een sociaal tarief voor wie dat nodig heeft.

We houden het internet vrij en open. We garanderen de netneutraliteit en treden Europees ook op tegen digitale monopolies en te grote digitale machtsconcentraties.

BURGERPARTICIPATIE

Burgerparticipatie, waarbij de burger zelf over een deel van het budget kan beslissen, wordt een vast onderdeel van het beleid, om meer draagvlak en legitimiteit van de beslissingen te garanderen. Bovendien zal de verhoogde betrokkenheid van burgers de kwaliteit en de daadkracht van het overheidsoptreden juist versterken, in plaats van verhinderen.

We brengen politiek zo dicht mogelijk bij de burger. Wij kiezen voor subsidiariteit met een belangrijke rol voor de lokale besturen. De begroting moet leesbaar zijn voor elke burger.

4 | Je krijgt extra netto. Door lagere belastingen.

“Minder overheid, maar beter” betekent ook minder kosten. Dat maakt het mogelijk om de belastingen te verlagen en de fiscaliteit aan te passen aan de nieuwe tijd. Liberalen willen een zeker en rechtvaardig fiscaal beleid. Vrijheid betekent voor ons dat inkomsten eerst voor jezelf zijn en daarna een deel voor de staat.

LAGERE BELASTINGEN, EN EENVOUDIGER

We hervormen de fiscaliteit tot een transparant, coherent en modern geheel. Met één doel: minder belastingen betalen. Inkomsten zijn eerst voor jezelf, daarna een deel voor de staat.

We verlagen de belastingen en maken ze eenvoudiger. Voor natuurlijke personen schakelen we geleidelijk aan over naar een sociale vlaktaks op alle inkomsten, met twee trappen: bij elke type inkomst is een eerste schijf belastingvrij en de rest wordt aan 30% belast. De belastingvrije schijf voor beroepsinkomsten en vervangingsinkomsten wordt opgetrokken tot minstens de armoededrempel. Belastingen op bezit worden afgeschaft.

De vrije keuze van samenleven of alleen leven mag niet bepaald, gestuurd, bevoordeeld of benadeeld worden door de personenbelasting. De personenbelasting dient het individu als maatstaf te hebben. Discriminaties of ongelijke behandelingen worden weggevoerd. Wie het huwelijksquotiënt vandaag al toepast kan kiezen voor het bestaande of het nieuwe systeem.

De vennootschapsbelasting voor rechtspersonen daalt tot maximum 15%. Uitgekeerde winsten worden op dezelfde wijze belast als andere in-

komsten van natuurlijke personen. Voor winsten die in het verleden reeds belast werden, voorzien we in een overgangssysteem.

We verlagen de erfbelasting en de schenkbelasting en maken er één enkel rechtvaardig systeem van, met een belastingvrije schijf en één percentage voor het gedeelte daarboven. Dit systeem geldt ongeacht de band met de persoon aan wie men de erfenis nalaat. Ook de registratierechten worden volgens dezelfde logica hervormd.

BELASTINGEN ZONDER ROMPSLOMP

We maken komaf met aangifte, aanslagen uitbetaling en gaan maximaal voor bevrijdende bronheffingen. Zo maken we een groot deel van de fiscale administraties met hun vele papierwerk en formulieren overbodig.

GELIJK SPELVELD VOOR IEDEREEN

We dicht de gaten in onze fiscaliteit: we maken komaf met methodes die enkelingen toelaten om weinig of geen belastingen te moeten betalen.

We werken samen binnen de EU. Vandaag standaardiseert de EU de toepassing van de BTW en legt ze voorwaarden op aan de tarieven. Analooq willen we dat de vennootschapsbelasting binnen de EU geïnd wordt op dezelfde basis, binnen een vork van tarieven. Zo maken we komaf met deloyale concurrentie tussen lidstaten én verhinderen we dat multinationals door de mazen van het net kruipen.

We internaliseren milieukosten in de kostprijs van producten en diensten door de vervuiler te laten betalen en maken daarover afspraken binnen de EU.

We maken ondernemend Vlaanderen subsidievrij. Subsidies aan ondernemen vervangen we door algemene lastenverlagingen en investeringen

in infrastructuur. We blijven investeren in fundamenteel en wetenschappelijk onderzoek. We faciliteren en stimuleren in plaats van te subsidiëren.

5 | Je bepaalt zelf wanneer, hoe lang en hoe veel je werkt.

We hebben vandaag vooral regelgeving die zegt wanneer je niet mag werken. We draaien dat om: in plaats van “je mag niet werken, tenzij”, gaan we naar “je mag werken, tenzij”. We stappen ook af van de one size fits all-benadering. Onder het motto “minder collectief moeten en meer individueel mogen”, creëren we een nieuw vrij werkkader, dat aangepast is aan de 21ste eeuw.

ORGANISEER ZELF JE WERK

Werknemers en werkgevers maken vrij en in onderling overleg afspraken over hun arbeidsorganisatie. We houden niet langer vast aan de traditionele urenweken, maar men kan ook kiezen voor een flexibel systeem waar uren op bijvoorbeeld maand- en jaarbasis worden verrekend.

Algemeen geldende beperkingen op zondagsarbeid, nachtarbeid en opningsuren maken plaats voor afspraken op bedrijfsniveau.

Elke werknemer heeft het recht om aan zijn werkgever te vragen om thuis te mogen werken. De werkgever mag weigeren, maar dient een weigering wel te motiveren.

Alle vormen van betaald verlof worden beheerd in een individuele loopbaan portefeuille die moet toelaten om werk en privé beter te combineren. In je loopbaanportefeuille kan je extra verlof opbouwen met niet-opgenomen en niet-uitbetaalde overuren. Je

hebt tegelijk ook het recht om overuren uitbetaald te krijgen.

EEN MODERNE WERKNEMERS-VERTEGENWOORDIGING

We maken vrij initiatief bij de sociale verkiezingen mogelijk voor wie een redelijk draagvlak in een onderneming kan aantonen, zodat naast de drie klassieke vakbonden ook andere samenwerkingsverbanden kunnen deelnemen. De ontslagbescherming van de personeelsafgevaardigden is belangrijk en blijft het uitgangspunt, maar wordt minder omvangrijk en minder absoluut.

De toekomst van de betaling van de werkloosheidsuitkeringen is digitaal en automatisch. Zo komt er voor vakbonden tijd en ruimte vrij om werkzoekenden aan een job te helpen.

MEERDERE JOBS VOOR HET LEVEN

We beschermen geen jobs, we beschermen mensen. Door globalisering, automatisering en digitalisering zullen jobs verdwijnen en zullen er bijkomen. In de plaats van krampachtig vast te houden aan het verleden, omarmen we de toekomst. We ondersteunen mensen zodat ze de overstap kunnen maken naar een nieuwe job, eventueel zelfs in een totaal andere sector, of naar een zelfstandige activiteit.

De razend snelle technologische vooruitgang vereist dat mensen doorheen hun carrière extra opleidingen volgen en nieuwe competenties aanleren. We geven iedereen het recht op bij- of herscholing. De kosten hiervoor worden verdeeld tussen bedrijven, burgers en overheid. We zorgen dat iedereen gespreid over de loopbaan zeker het equivalent van twee jaar een voltijdse opleiding kan volgen met een vervangingskomen.

De verschillen tussen de statuten van werknemer, zelfstandige en ambtenaar verdwijnen. Voortaan zal er slechts

één sociale zekerheid bestaan voor iedereen, bestaande uit twee sokkels.

De eerste sokkel is de ‘basisverzekering’. Daarin worden alle niet-arbeidsgebonden risico’s zoals ziekte, invaliditeit, kinderbijslag en uitkeringen voor personen met een handicap ondergebracht. De financiering komt uit de algemene middelen.

De pensioenen en de risico’s die verbonden zijn aan werken, zoals werkloosheid, arbeidsongevallen en beroepsziekten, brengen we onder in een tweede sokkel: de ‘werkverzekering’. Enkel deze sokkel wordt gefinancierd door sociale bijdragen die beperkt worden tot een maximum. We versterken de band tussen de bijdragen en de opbouw van rechten.

De werkloosheidsuitkering wordt beperkt in de tijd. Ook werknemers die zelf ontslag nemen en zelfstandigen kunnen er beroep op doen.

Er komt een einde aan loonverschillen tussen mannen en vrouwen en het glazen plafond. We zetten hier actief op in.

PENSIOENEN

Een stevig pensioen heeft vier pijlers: (1) een wettelijke pijler, gebaseerd op repartitie en solidariteit; (2) een aanvullende pijler, op basis van werk en kapitalisatie; (3) een derde pijler, gebaseerd op sparen en investeren en (4) een vierde pijler van eigendomsverwerving. Om ook jongere generaties vooruitzicht te geven op een fatsoenlijk inkomen na hun carrière, versterken we alle vier de pijlers.

We vangen de vergrijzingsfactuur van de babyboomgeneratie op door in te zetten op tewerkstelling en jobcreatie. Indien er ondanks bijkomende jobcreatie en een hogere tewerkstellingsgraad toch tijdelijke tekorten zouden zijn in de pensioenfactuur, vangen we die op met algemene middelen.

Tegelijkertijd hervormen we het pensioenstelsel verder. Aanpassingen gebeuren toekomstgericht en met respect voor opgebouwde rechten. We geven mensen de kans om hun loopbaan aan te passen in functie van de hervormingen.

We werken leeftijdsdiscriminaties weg, bijvoorbeeld door in te zetten op activering en loonkostverlaging. Anciënniteit evolueert geleidelijk naar verloning in functie van prestaties en levensfase. Speciale stelsels die als ongewenst neveneffect hebben dat mensen uit de arbeidsmarkt geduwd worden, doven uit. Voor wie dicht bij de pensioenleeftijd staat, voeren we de mogelijkheid in om deeltijds met pensioen te gaan in.

We hervormen de berekeningswijze van het wettelijk pensioen. Daarbij staat het verzekeringsprincipe voorop: je bouwt in de eerste plaats een pensioen op door te werken. Het basisprincipe is dat werken altijd meer pensioen moet opleveren dan niet werken. We zijn solidair met mensen die ziek of werkloos worden of gebruik maken van sociale of educatieve verloven. We garanderen voor hen een volwaardige pensioenopbouw. We verhogen de wettelijke minimumpensioenen omdat ook gepensioneerden een fatsoenlijke levensstandaard verdienen.

We heffen de verschillen tussen de pensioenstelsels van werknemers, zelfstandigen en ambtenaren op. Voortaan bouwt iedereen volgens dezelfde formule een pensioen op in verhouding tot het inkomen. Er bestaan geen verschillende pensioenstelsels en gemengde pensioenen meer.

We versterken naast het wettelijk pensioen ook het aanvullend pensioen en het pensioensparen. Op die manier kan iedereen de sokkel van de eerste pijler aanvullen en een hoger pensioenbedrag opbouwen dat een goede levenskwaliteit garandeert.

6 | Jij verdient een goed leven!

Een beter leven, meer levenskwaliteit, meer kansen, meer menselijkheid. Een beter en vrij leven voor iedereen: dat is ons doel en daar handelen we naar, solidair met elkaar.

EEN GEZONDE GEEST EN EEN GEZOND LICHAAM

Gezondheidszorg en welzijn moeten voor iedereen kwaliteitsvol, betaalbaar en toegankelijk zijn, zodat mensen goed, gezond, gelukkig en lang vrij kunnen leven.

Gezondheidszorg en welzijn draaien niet meer rond instellingen of zuilen. De mens en zijn of haar keuzes staan centraal. Elke mens houdt de zorgregie in eigen handen en kan daarbij gebruik maken van diverse ondersteuningsmogelijkheden. Instellingen, zuilen en grote organisaties passen hun rol aan. Vrij initiatief en sociaal ondernemerschap geven een antwoord op de gewijzigde zorgnoden. De overheid bepaalt de spelregels en garandeert zo kwaliteit voor iedereen.

Indien mogelijk behandelen we patiënten en cliënten thuis in plaats van in het ziekenhuis. Tegelijk zorgen we voor meer gespecialiseerde, efficiënte en kwaliteitsvolle ziekenhuizen. Zo houden we zorg betaalbaar voor de toekomst en verhogen we de overlevingskansen van mensen met moeilijk te behandelen aandoeningen door de concentratie van kennis, behandeling en zorg.

Wie in een zorgsituatie terechtkomt moet zijn of haar levensstandaard maximaal op peil kunnen houden. Naar analogie met de ziekteverzekering valt de zorgkost daarom in principe ten laste van de overheid. We financieren de zorg niet langer op basis van bedden of gebouwen, maar maken de zorgfinanciering persoonsvolgend. Op

die manier stimuleren we sociaal ondernemerschap. Ook wie zorg nodig heeft, heeft recht om de zeggenschap en regie over zijn of haar leven in eigen handen te houden.

Mensen met een beperking moeten tijdig voldoende geschikte steun ontvangen waarmee ze zeer snel een zelfstandig leven kunnen uitbouwen en/of de geschikte zorg kunnen krijgen. We vereenvoudigen daarom de huidige, ontoereikende administratieve processen hiervoor drastisch.

We ondersteunen wetenschappelijk onderzoek in functie van medische vooruitgang. We trekken voluit de kaart van innovatie, digitalisering en nieuwe technologie in de geneeskunde en zorg. Deze kunnen ondersteund worden door het uitwisselen van kennis en data op Europees en internationaal niveau. De wettelijke erkenning van geneeswijzen is gebaseerd op wetenschappelijk bewezen effectiviteit. De behandeling met geneesmiddelen op basis van cannabisbestanddelen maken we mogelijk bij wetenschappelijke evidentie.

In de geestelijke gezondheidszorg zetten we in op snelle detectie en voldoende toegankelijke hulp en zorg. We versterken de eerstelijnszorg en dringen het gebruik van antidepressiva terug. We trekken de terugbetaling van psychologisch zorg systematisch op. Wachtrijen in de geestelijke gezondheidszorg werken we weg. We geven prioriteit aan jongeren met psychische problemen. Waar mogelijk gaan we voor geestelijke gezondheidszorg in een thuissituatie.

Ouderen moeten zo lang mogelijk zelf beslissingen kunnen nemen over hun leven en zorg. We versterken het zelfbeschikkingsrecht door te voorzien in persoonsvolgende financiering, zowel voor thuiszorg, semi-residentiële en residentiële zorg.

ONDERWIJS IS DE MOTOR VOOR VRIJHEID EN VOORUITGANG

Onderwijs vormt jongeren tot kritische, goed geïnformeerde, onafhankelijke en geëngageerde burgers. De organisatie van ons onderwijs vertrekt dan ook vanuit het talent van ieder individu.

Onderwijs start zo vroeg mogelijk. We maken kinderopvang breed toegankelijk en betaalbaar en zorgen er voor dat elk kind vanaf 3 jaar naar school gaat.

Universiteiten en hoger onderwijs behoren, net als secundair onderwijs, jongeren op maat richting hoger onderwijs te begeleiden en actief op zoek te gaan naar hun talenten met het oog op een kwalificatie.

In een drietalig land vinden we meertaligheid belangrijk. We geven kinderen zo vroeg mogelijk recht op onderwijs van, en in, de drie landstalen en/of het Engels, met het Nederlands als belangrijkste onderwijstaal.

De kerntaak van een leerkracht is het ontwikkelen van kennis en competenties. We hervormen de lerarenopleiding, maken de overstap van en naar een loopbaan in het onderwijs makkelijker en zetten meer in op omkaderend onderwijspersoneel. Door de vaste benoeming in het onderwijs te laten uitdoven geven we meer kansen aan startende leerkrachten.

Technologie is een belangrijke pijler in het onderwijs van de toekomst. Daarom investeren we de komende jaren meer in technologie binnen het onderwijs.

In het leerplichtonderwijs vervangen we religieuze en levensbeschouwelijke vakken door een vak LEF (Levensbeschouwing, Ethiek en Filosofie).

KANSARMOEDE DOORBREKEN

We ijveren voor gelijke startkansen voor elk individu zodat iedereen zich kan ontplooiën en zijn of haar leven kan uitbouwen op basis van zijn

of haar talenten en capaciteiten. De overheid zet daarom in op instrumenten die deze kansen waarborgen. Via de kinderbijslag stimuleren we participatie aan kinderopvang en onderwijs en geven we extra ondersteuning aan gezinnen met lage inkomens of kinderen met een beperking.

We oriënteren kinderen op basis van hun talenten, niet op basis van hun thuissituatie. Als het probleem van kinderen thuis ligt — omdat er thuis geen enkel kader is — zorgen we er voor dat kinderen langer op school kunnen blijven. Scholen moeten plaatsen kunnen zijn waar kinderen en jongeren niet alleen les krijgen, maar zich ook kunnen ontplooiën, minstens één keer per dag een gezonde warme maaltijd krijgen, kennismaken met cultuur, muziek en literatuur, kunnen sporten, huiswerk maken en leren studeren. Dat doen scholen in samenwerking met lokale overheden en vanuit andere invalshoeken zoals welzijn, cultuur, jeugd, sport, ...

We zetten in op het opleiden van niet-opgeleide ouders, zodat we de kans op schoolse achterstand van hun kinderen kunnen verkleinen.

Uitkeringen koppelen we aan het engagement om Nederlands te leren.

Daarnaast speelt ook het zoeken naar werk, het verkrijgen van erkende competenties of het engagement om zich te (her)scholen een activerende rol in het uitkeringsbeleid. Om mensen die het nodig hebben goed te kunnen steunen, pakken we ook elke vorm van misbruik aan.

KUNST, CULTUUR, VRIJE TIJD EN SPORT.

Als ontdekkingsreizigers op zoek naar zingeving en betekenis, vervullen kunstenaars een onmisbare pioniersrol. Aan die ontdekkingsstocht kan eenieder deelnemen door cultuurbeleving. Hoe kunstenaars hun artistieke activiteit invullen en hoe mensen hun cul-

tuurbeleving invullen, kiezen ze zelf.

We dragen zorg voor ons artistiek erfgoed, in de ruimste zin, en hebben de ambitie om op het vlak van hedendaagse en toekomstgerichte artistieke, architecturale en culturele activiteiten de wereldtop te zijn. We moedigen privé initiatieven en private financieringsmechanismen aan zodat ze een steeds grotere rol spelen in de culturele sector.

Mensen hebben beweging nodig. We garanderen ruimte voor fietsers, lopers, wandelaars, paardensport, ... We investeren samen met de private sector in sportinfrastructuur van topkwaliteit die toegankelijk is voor iedereen. Onze topsporters krijgen een omkadering van internationaal niveau.

7 | Een vrije en veilige Europese Unie.

We kiezen uitgesproken voor Europese samenwerking en maken de Europese Unie vrijer en veiliger.

EEN FEDERALE EUROPESE UNIE

We kiezen voor federalisme, zowel in België als in Europa. De Europese Unie staat voor eenheid in verscheidenheid.

We werken samen aan vrijhandel, aan een eengemaakte Europese markt, aan een gezamenlijk klimaat- en energiebeleid, aan een sociaal en veilig Europa. We respecteren daarbij regionale en lokale tradities. We verzetten ons tegen separatisme en nationalisme. We verzetten ons tegen elke vorm van fundamentalisme en tegen elke politieke stroming of structuur die de individuele mensenrechten en de beginselen inzake de rechtstaat en de democratie niet respecteert.

De EU is een Unie van waarden,

met respect voor de mensenrechten, democratie en rechtstaat als hoekstenen. We verdedigen de Europese waarden in ons buitenlands beleid maar waken ook over het respect ervoor binnen de lidstaten. Er komt een periodieke evaluatie van de situatie inzake democratie en mensenrechten in de Europese lidstaten. Deze evaluatie kan tot sancties leiden indien een lidstaat die waarden met de voeten treedt.

De lidstaten hebben ook rechten en plichten tegenover de Unie. Deze verwarlozen, leidt tot het in vraag stellen van solidariteit als grondslag van de Europese samenwerking.

We voltooiën de eengemaakte Europese vrije markt. We garanderen het vrij verkeer van personen, goederen, diensten en kapitaal. Om innovatie en een toekomstgerichte economische groei mogelijk te maken werken we in de eerste plaats de barrières op het vlak van digitalisering en telecom weg.

Vrij verkeer van personen vereist een coördinatie van de sociale zekerheidsstelsels van de EU lidstaten. We voorzien voor iedere EU onderdaan een basispakket van sociale rechten, ongeacht de lidstaat waarin die zich vestigt. Iedere lidstaat heeft het recht om volgens eigen principes en onder eigen voorwaarden extra sociale rechten toe te kennen.

We engageren ons als Europese Unie om de klimaatafspraken van het akkoord van Parijs na te komen en een voorloper te worden in groene energie. We bouwen een gezamenlijk Europees energiebeleid uit waarbij hernieuwbare energie, energie-efficiëntie, energiezekerheid, complementariteit en interconnectie centraal staan. Dit beleid moet ondersteund worden door investeringen in onderzoek en innovatie.

VRIJHANDEL OP EEN GELIJK SPEELVELD

Het afsluiten van handelsverdragen is een bevoegdheid van de Europese Unie. Multilaterale akkoorden genieten de voorkeur. Bilaterale akkoorden zijn de tweede optie.

De Europese Unie moet handelsakkoorden en toegang tot de grootste markt ter wereld als hefboom gebruiken om de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen van de VN inzake o.a. klimaatactie, waardig werk, vrede en veiligheid te behalen. We sluiten geen handelsakkoorden met belastingparadijzen die geen transparante financiële info verschaffen of geen belastingakkoorden willen afsluiten.

Multilaterale akkoorden, over de sociale en ecologische omstandigheden waaronder goederen worden geproduceerd en diensten worden geleverd, bepalen minimumstandaarden en zorgen zo mee voor een gelijk spelveld dat vrije en eerlijke handel bewerkstelligt.

De naleving van onderhandelde sociale en ecologische minimumstandaarden dient afdwingbaar te zijn via het handelsbeleid. Dit kan bijvoorbeeld door invoerrechten te heffen op goederen waarvan de productiekosten door het niet naleven van de afgesproken minimumstandaarden lager liggen dan wanneer dit wel het geval was geweest.

Investeringsakkoorden zijn steeds gebaseerd op wederkerigheid, transparantie en gelijke spelregels. Om binnen de Europese Unie een gelijk spelveld te garanderen voor investeringen, sluiten we meer investeringsakkoorden af op Europees niveau.

We richten binnen de Europese Unie een screeningsmechanisme op van buitenlandse directe investeringen in kritische infrastructuur.

EEN VEILIG EN WEERBAAR EUROPA

Veiligheid is een prioriteit. Een

democratie moet op haar strepen staan, maar altijd met respect voor de vrijheid en zonder zichzelf te verloochenen. We leggen de lat hoog en kiezen voor beide. Want wij kunnen én willen beide: vrijheid én veiligheid. In tijden van grensoverschrijdende criminaliteit, cybercrime en terreur garanderen we onze veiligheid als klein en open land niet alleen. We gaan voluit voor Europese en internationale samenwerking.

Een succesvol veiligheidsbeleid bouwt checks and balances in. Tijdelijkheid, proportionaliteit en democratische controle zijn de maatstaven waaraan we elke veiligheidsmaatregel toetsen.

Onze veiligheidsdiensten moeten gebruik kunnen maken van nieuwe technologieën zoals slimme camera's, datamining en cyber intelligence, steeds met respect voor de privacy. Er moet een snelle en effectieve uitwisseling zijn van informatie. De rechterlijke controle blijft daarbij het uitgangspunt.

Een succesvol veiligheidsbeleid springt verstandig om met capaciteit van mensen en middelen, en kijkt daarbij ook naar de private veiligheidssector. Ook in een Europees veiligheidsbeleid zijn lokale politieagenten onze oren en ogen op het terrein, cruciaal om problemen snel te detecteren. We pleiten voor een integrale aanpak: wijkagenten zijn in dit verhaal even belangrijk als speurders van speciale terreureenheden. Bovendien moet het politiekorps veel meer dan vandaag de dag het geval is, een afspiegeling vormen van onze diverse maatschappij.

De Europese Unie moet met één stem spreken op het wereldtoneel. In de VN-veiligheidsraad gaan we naar één enkele vertegenwoordiger voor de EU. Van de Europese Unie maken we een geopolitieke grootmacht binnen de NAVO met een eengemaakt buitenlands en defensiebeleid. We investeren verstandig in onze eigen militaire capaciteit

in het kader van een eengemaakt Europees leger. Om grensoverschrijdende criminaliteit en terreur te bestrijden werken we samen in een eengemaakte Europese veiligheidsdienst en een Europese inlichtingendienst.

8 | Op een blauwe planeet.

We willen goed en gezond kunnen leven, vandaag en in de toekomst. We willen leven als een ecosysteem: zonder afval en zonder schadelijke uitstoot. We gebruiken maximaal energie die 100% hernieuwbaar is. Op onze blauwe planeet ontwikkelen we een blauwe economie.

CIRCULAIR DENKEN EN HANDELEN

We denken en handelen circulair. In de toekomst produceren en consumeren we zonder afval of schadelijke uitstoot. Dat vereist dat we verschillende beleidsdomeinen op de verschillende beleidsniveaus op elkaar afstemmen.

Om die omslag te maken, kiezen we voor innovatie, participatie en samenwerking en een overheid die enkel sturend optreedt waar nodig. Wij geven burgers, ondernemers en onderzoekers ruimte om circulaire oplossingen te vinden. We stappen af van subsidies met schadelijk milieueffecten en zetten de vrijgekomen middelen in om innovatie op het vlak van duurzaamheid te ondersteunen.

Goederen bezitten doe je niet noodzakelijk alleen, en om ze te gebruiken moet je ze niet noodzakelijk bezitten. Delen met anderen maken we makkelijk en voordelig. Zo geven we de diensteneconomie een boost.

We bepalen als overheid samen met de burger het kader en de doelstellingen. We doen dat technologie-neutraal en gaan uit van een combinatie van

verschillende oplossingen.

We denken op de lange termijn. De prijs is niet langer de doorslaggevend factor bij aanbestedingen door de overheid. We nemen vanaf nu het duurzaamheidsaspect als belangrijkste overweging en integreren milieu-, sociale- en economische criteria in alle fases van een overheidsopdracht. Dierenwelzijn is een volwaardig politiek thema. Naast het feit dat wan-toestanden, waarbij dieren nodeloos leed wordt berokkend, te allen tijde moeten worden vermeden, dient de overheid ook een beleid te voeren dat dierenrechten respecteert en het dierenwelzijn promoot.

EEN CO₂-ARME ENERGIEPRODUCTIE

Op het vlak van energie kiezen we voor een dubbele doelstelling: we maken de samenleving CO₂-arm en gebruiken maximaal energie die 100% hernieuwbaar is. Om de geboekte vooruitgang duidelijk en transparant naar iedereen te communiceren maakt de overheid een voor iedereen leesbare klimaatbe-groting op.

Eerst en vooral zetten we in op energie-efficiëntie: energie die je niet gebruikt, moet je ook niet opwekken of betalen. De consument van vandaag is de prosumpt van morgen. Daarbij zijn investeringen in opslagmogelijkheden nodig.

We zetten de uitstap uit de oude kern-energie tegen 2025 door. Op het vlak van onderzoek naar nieuwe of medische nucleaire toepassingen, blijven we investeren en houden we de opties open.

Uiteindelijk maakt iedereen zijn eigen energie, tezamen of alleen. We schaffen de subsidies voor energieproductie af en laten alleen sociale correcties bestaan. Met burgerparticipatie vergroten we het draagvlak en het aandeel hernieuwbare energie. We evolueren naar een energiemarkt die

zonder subsidies werkt. We zorgen voor een ontvetting van het overheidsaandeel in de energiefactuur.

Het netwerk heeft strategisch belang en geven we in handen van de burgers via een gedeeltelijke beursgang. Een goede interconnectie vergroot de mogelijkheden voor onze energiebevoorrading.

We evolueren naar een markt waarin zero-emissievoertuigen de standaard worden. De overheid geeft het goede voorbeeld en gebruikt geen enkele wagen op louter fossiele brandstof meer. De overheid heeft op elk dak van overheidsgebouwen waar het technisch kan zonnepanelen laten installeren en streeft naar het energieneutraal maken van haar gebouwen.

We gebruiken de fiscaliteit om het wagenpark sneller te vergroenen. We streven naar energieneutrale industrie- en kantoorzones, woonwijken, landbouwbedrijven, ... en nemen de barrières daarvoor weg.

MOBILITEIT

Een slimme mobiliteitsvisie focust niet op één enkele vervoersmodus, maar speelt de sterke punten van elk transportmiddel zo maximaal mogelijk uit. Daarom zetten we in op combimobiliteit, waarbij mobiliteit evolueert van een product naar een dienst. De meest efficiënt mogelijke verplaatsing van punt A naar punt B staat daarbij centraal. We zorgen dat dit gecoördineerd over de verschillende overheidsniveaus heen gebeurt.

Om combimobiliteit te bevorderen beperken we de vaste kosten van vervoersmodi en belasten we het gebruik. De opbrengst van mobiliteitsgerelateerde belastingen investeren we integraal in mobiliteitsinfrastructuur.

Samen met de private sector investeren we in een moderne en veilige infrastructuur met een visie op lange termijn. We stimuleren investeringen

door particuliere beleggers in publieke infrastructuur. Ons land heeft dringend nood aan nieuwe verbindende infrastructuur van, voor en door burgers, bedrijven en overheden.

Deze investering moet leiden tot een daling van het aantal verkeersslachtoffers en een vermindering van de files. Vlaanderen wordt een fietsland met verbindingen van Limburg tot de kust en tussen alle stedelijke knooppunten.

We nemen de hinderpalen weg voor innovatieve technologische toepassingen zoals autodelen, zelfrijdende wagens en mobiliteit als een dienst. Concurrentie in het collectief vervoer wordt bevorderd door open data en zet de reiziger centraal.